

Strateginen vuorovaikutus puhtaan siirtymän hankkeissa

Aihe 10: Mitä voimme oppia hankkeista,
jotka ovat kohdanneet vastustusta
Jouni K Juntunen

Tehtävä: Keskustelu pareittain

Millaisia kyseenalaisia toimintatapoja / strategioita hankkeen vetäjät voivat ottaa osallistamisen suhteen paikallisen vastustuksen minimoimiseksi?

7. lähestymistapaa

1. Reaktiivinen lähestymistapa kansalaisten vastustukseen ja keskittyminen hankekehitykseen.
2. Strategisten valintojen tekeminen yleisön osallistamisessa yleisön vastustuksen estämiseksi.
3. Yleisön valistaminen vastustuksen vähentämiseksi.
4. Yhteisön saamien suorien hyötyjen käyttö kansalaisten vastustuksen vähentämiseksi.
5. Vastakkaisien väitteiden esittäminen julkisen vastustuksen delegitimoimiseksi.
6. Sääntely- ja valtarakenteiden käyttäminen julkisen vastustuksen rajoittamiseksi.
7. Yleisön huolenaiheiden huomioon ottaminen vastustuksen vähentämiseksi.

1. Reaktiivinen lähestymistapa kansalaisten vastustukseen ja keskittyminen hankekehitykseen - “Julkisen kuulemisen suoritus”.

- Kirjallisuudessa paljon esimerkkejä Päättä-ilmointa-puollusta (PIP) kaltaisista lähestymistavoista aurinkoenergian ja tuulivoiman sijoituspaikkojen valinnassa, joissa vastustukseen vastattiin puolustamalla ilmoitettuja päätöksiä.
- Paikallisille sidosryhmille tiedottaminen ja niiden kuuleminen tapahtuu, kun hankesuunnitelmat ovat jo pitkällä virallisessa päätöksentekovaiheessa, jolloin paikallisten huolenaiheiden käsittelylle jää vain vähän tilaa.
- Tuulivoimarakentajat:
 - Tutkimuksessa havaittu että kehittäjät keskittyvät tiukasti tekniseen hankekehitykseen, ja siksi ne katsovat, etteivät ne ole vastuussa julkisen vastustuksen käsittelystä.
 - Pitävät vastustajia vaikutuspiirinsä ulkopuolella olevina ja päättävät olla ottamatta aktiivisesti yhteyttä heihin, vaan noudattavat tiukasti julkista osallistumista koskevia lakisäätteisiä vaatimuksia.
 - Usein kuultu selitys on epämääräiset ja epäselvät säännökset, jotka koskevat yleisön osallistumista ja erityisesti vaikutusten arviointia.

2. Vastustuksen estäminen: Strategisten valintojen tekeminen yleisön osallistamisessa

- Strategisia valintoja hankkeen, teknologian tyyppin ja suunnittelupolitiikan suhteen.
- Esimerkkejä:
 - Hollanti
 - Kanada
 - Saksa
 - Meksiko
 - Itävalta
- Osallistamattomuuden ongelmat tiedetään mutta osallistamisen ongelmatkin pelottaa.

Van De Grift, E., & Cuppen, E. (2022). Beyond the public in controversies: A systematic review on social opposition and renewable energy actors. *Energy Research & Social Science*, 91, 102749.

3. Yleisön valistaminen vastustuksen vähentämiseksi

- Toimijat uskovat että yleisön valistaminen riskeistä ja turvallisuuteen liittyvistä teknisistä yksityiskohdista on hyvä toimintatapa vähentää vastustusta.
- Tarjotaan toimijoiden mielestä puolueetonta tietoa.
- Yritetään kumota vastustavien virheelliset oletukset.
- ”Kun yleisölle annetaan faktat ja näytetään todellisuus, se ajattelee kuten asiantuntijat”

Van De Grift, E., & Cuppen, E. (2022). Beyond the public in controversies: A systematic review on social opposition and renewable energy actors. *Energy Research & Social Science*, 91, 102749.

4. Yhteisön saamien suorien hyötyjen käyttö kansalaisten vastustuksen vähentämiseksi

- Usein käytetty.
- Kiinnitetään enemmän huomiota yhteisön saamiin hyötyihin, koska yhteisön suostumuksen saaminen on haastavaa.
- Esim. Kanada: Taloudellista korvausta tarvitaan, jotta voidaan puuttua tilanteeseen, jossa maanomistajat ovat ainoita paikallisia edunsaajia (vuokrat).
- Haasteita:
 - Rahallinen etu ja sen jakaminen reilusti yhteisössä voi olla hankalaa – kateus.
 - Lahjontaan rinnastettava
 - Alueellisen laajuuden määrittely jonka sisällä maksut jaetaan

5. Vastakkaisien väitteiden esittäminen julkisen vastustuksen delegitimoimiseksi

- On havaittu että toimijat kehystävät asioita tietyllä tavalla vastustuksen legitimaation vähentämiseksi.
- Tyypillisimmin:
 - Paikallisten tai henkilökohtaisten etujen asettaminen vastakkain kansallisten/globaalien etujen kanssa käyttämällä kestävyttä ja NIMBY-väitettä
 - Asiantuntijoiden asettaminen vastakkain maallikoiden kanssa.
- Meksiko: "Paikallisten huolenaiheiden tasapainottaminen neutraloiminen, siten että toisella puolella on paikalliset vahingot ja toisella ilmastoratkaisuista saatavat maailmanlaajuiset hyödyt."
- Ratkaiseva tekijä, kun tuulipuisto ja yritys on asemoitu ympäristöystävällisiksi.
- Toimintatapojen esittäminen "ympäristöystävällisinä" on keino vähentää vastustusta.

Van De Grift, E., & Cuppen, E. (2022). Beyond the public in controversies: A systematic review on social opposition and renewable energy actors. *Energy Research & Social Science*, 91, 102749.

6. Sääntely- ja valtarakenteiden käyttäminen julkisen vastustuksen rajoittamiseksi

Strategiana rajoittamaa julkista vastustusta institutionaalisten prosessien ja toimijoiden kautta/toimesta.

Varsinkin Suomen ulkopuolella ja kehittyvissä maissa rakennuttajat ja hallitukset käyttävät lainsäädäntöä ja virallista päätöksentekoa ohittaakseen vastustajat ja rajoittaakseen heidän mahdollisuuksiaan vastustukseen.

Esimerkiksi sulkemalla vastustajat pois virallisen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn kautta.

- Meksikon tuulivoimarakentaminen: rakennuttajien, poliitikkojen ja niin sanotun "eliitin" käytäntöjä, joihin kuuluu useita petoksen, pakottamisen, pelottelun ja epätasa-arvoisen hyödyn jakamisen muotoja.
- Tähän liittyen aluepoliitikot ja eliitti välttivät pitkään laajamittaista julkista kuulemista.
- Lisäksi "maa-alueiden valvonta ja tuulivoiman kehittäminen toteutettiin suurelta osin voimakeinoin, joita käyttivät erilaiset valtiolliset ja tuomioistuinten ulkopuoliset voimat diplomaattisia ja kapinanvastaisia tekniikoita käyttäen".

7. Yleisön huolenaiheiden huomioon ottaminen vastustuksen vähentämiseksi

- Mutta myös paljon esimerkkejä, joissa toimijat pyrkivät ottamaan huomioon asukkaiden tai vastustajien huolenaiheet tekemällä muutoksia uusiutuvan energian hankkeisiin, esimerkiksi niiden suunnitteluun tai sijaintiin.
- Esim. ranskalaiset poliittiset päättäjät ja hankevastaavat pyrkivät sopeutumaan yhteisöstä tulevaan vastustukseen.
- Ulkopuolisten asiantuntijoiden mukaan ottaminen.
- Muutokset projektiin, kokoon ja ulkonäköön.
- Paljon kirjallisuutta siitä miten julkinen taho ottaa roolin tässä. Kuinka huolet saadaan näkyviksi prosesseissa.
- Löytyy tapauksia joissa toimijat viivästyttävät hanketta tai lopettavat hankkeen suunnittelun.

Tutkimus Tanskasta - 3 voimalaa

- Näkökulma huolenaiheiden moniulotteisuuteen
- Tavoitteena ymmärtää, miksi jotkin tuulivoimahankkeet sujuvat kitkattomasti, kun taas toiset johtavat odottamattomiin tuloksiin paikallisen vastarinnan vuoksi.
- Artikkelissa tarkastellaan kolmea tanskalaista tuulipuistohanketta, joilla on ollut monenlaisia suunnitteluvaikeuksia, pienistä suuriin vaikeuksiin ja konflikteihin paikallisyhteisöjen ja suunnitteluviranomaisten välillä.

Borch, K., Kirkegaard, J. K., & Nyborg, S. (2023). Three Wind Farm Developments, Three Different Planning Difficulties: Cases from Denmark. *Energies*, 16(12), 4662. <https://doi.org/10.3390/en16124662>

Tutkimus Tanskasta - 3 voimalaa

Tuulipuistohanke	Kapasiteetti (MW)	Roottorin ulottuvuus (m)	Navan korkeus (m)	Kunta	
Nørrekær Enge	13× 2.3	93	80	Aalborg/Vesthimmerland	2009
Ovnbøl	4× 3.0	101	90	Varde	2012
Ulvemosen	10× 3.3	117	94	Varde	2017

Borch, K., Kirkegaard, J. K., & Nyborg, S. (2023). Three Wind Farm Developments, Three Different Planning Difficulties: Cases from Denmark. *Energies*, 16(12), 4662.

Tuulipuistohankkeisiin ja niiden sijoittamiseen liittyvien konfliktien eri ulottuvuudet

1. **Instrumentaaliset huolenaiheet** ovat konkreettisia kysymyksiä, joissa otetaan huomioon tekniset ominaisuudet (koko, teho, melu), määräykset ja menettelyt.
2. Kiinnostuksen kohteena ovat konkreettiset ja **taloudelliset kysymykset**, jotka koskevat sekä teknisen laitoksen omistajia (kustannusrakenne, voitot, rahoitus jne.) että lähistöllä asuvia sidosryhmiä, joilla ei ole taloudellisia osuuksia (taloudellinen korvaus, pakkolunastus ja lailliset oikeudet, kuten oikeus/mahdollisuus vastustaa).

Borch, K., Kirkegaard, J. K., & Nyborg, S. (2023). Three Wind Farm Developments, Three Different Planning Difficulties: Cases from Denmark. *Energies*, 16(12), 4662. <https://doi.org/10.3390/en16124662>

Tuulipuistohankkeisiin ja niiden sijoittamiseen sovellettavien konfliktien eri ulottuvuudet

3. **Arvokysymykset** ovat aineettomia ja niitä kutsutaan usein "sosiaalisiksi arvoiksi", jotta ne voitaisiin erottaa taloustieteestä.

- Arvokysymyksiin kuuluvat sosiaalinen pääoma sekä kansalaisten hyvinvointiin liittyvät subjektiiviset näkökohdat kuten heidän mahdollisuutensa osallistua heitä koskevien päätösten tekemiseen (demokraattiset ja menettelylliset kysymykset).
- Arvoihin liittyviä huolenaiheita voi syntyä myös silloin, kun uudet kehityssuuntaukset häiritsevät jo olemassa olevia tunnesiteitä ja uhkaavat paikkaan liittyvää identiteettiä, johon viitataan paikkasidonnaisuutena. Lopuksi tähän ulottuvuuteen kuuluu huoli kulttuuristen arvojen ja moraalisten tai eettisten uskomusten menettämisestä.

4. **Henkilökohtaiset huolenaiheet** käsittävät aineettomia sisäisiä ominaisuuksia, kuten yksilölliset elämäntaidot ja elämän arvostus. Näin ollen henkilökohtainen huoli teknologiasta, riskeistä ja terveydestä katsotaan huolenaiheeksi tässä kategoriassa.

Borch, K., Kirkegaard, J. K., & Nyborg, S. (2023). Three Wind Farm Developments, Three Different Planning Difficulties: Cases from Denmark. *Energies*, 16(12), 4662. <https://doi.org/10.3390/en16124662>

Ilmaistut huolenaiheet

Instrumentaaliset (aineelliset)

- Tuulivoimaloiden koko
- Melu
- Välkyntä (siipien varjot)
- Lajeihin kohdistuvat uhat
- Visuaalinen epämukavuus
- Ympäristövaikutusten arviointi
- Rakennuslupa
- Suunnittelumenettely

Etuudet (aineelliset)

- Omistus
- Korvaus
- Lakisääteinen oikeus

Arvot (aineeton)

- Mukavuusarvo
- Poliittiset näkemykset
- Paikka kiinnitys
- Demokraattiset arvot (myös menettelylliset)
- Moraalinen/eettinen

Henkilökohtaiset (aineeton)

- Terveyskäsitys
- Riskin havaitseminen
- Lojaliteetti
- Aiempi kokemus viranomaisten ja/tai kehittäjien kanssa
- Naapuririidat

Huolenaiheiden tyyppi	Nørrekær Enge	Ovnbøl	Ulvemosen
Instrumentaalinen (konkreettinen)	10	48	118
Hyödyt (aineelliset)	1	17	37
Arvot (aineettomat)	2	32	155
Henkilökohtainen (aineeton)	0	28	173

Borch, K., Kirkegaard, J. K., & Nyborg, S. (2023). Three Wind Farm Developments, Three Different Planning Difficulties: Cases from Denmark. *Energies*, 16(12), 4662. <https://doi.org/10.3390/en16124662>

Johtopäätöksiä tanskalaisesta tutkimuksesta (1/2)

Tietyt huolenaiheet leviävät sanomalehtiin ja sosiaaliseen mediaan.

Viranomaiset välttävät antamasta vastauksia yhteisön ilmaisemiin huolenaiheisiin, koska niitä on (1) vaikea mitata ja siten myös (2) vaikea ratkaista välineellisesti esimerkiksi arvioitaessa taloudellisia korvauksia menetyksistä, joihin liittyy paikkasidonnaisuuteen liittyviä kysymyksiä.

Tämä ei ole paikallisen viranomaisen tahallinen menettely, vaan pikemminkin osoitus riittämättömästä "oikeudellisesta kehyksestä" ja riittämättömästä demokraattisesta vuoropuhelusta kaikkien asianomaisten toimijoiden välillä.

Aineettomia huolenaiheita käsitellään parhaiten vuoropuhelun avulla, mutta suunnittelujärjestelmä ei auta vuoropuhelun edistämässä.

Kokemus "kehyksen ulkopuolelle jäämisestä" johtaa epäluottamukseen, joka kärjistää entisestään konfliktia paikallisyhteisön, kunnan ja rakennuttajan välillä.

Borch, K., Kirkegaard, J. K., & Nyborg, S. (2023). Three Wind Farm Developments, Three Different Planning Difficulties: Cases from Denmark. *Energies*, 16(12), 4662. <https://doi.org/10.3390/en16124662>

Johtopäätöksiä tanskalaisesta tutkimuksesta (2/2)

- Ulvemosen tuulivoimahanke joutui "täydelliseen myrskyyn", joka levisi paikallisiin sanomalehtiin, joissa vastustajat nostivat esiin kriittisiä ääniä ja turhautumista.
- Syyt:
 - Viranomaiset eivät ottaneet aineettomia huolenaiheita huomioon päätöksenteon perustana.
 - Kansallinen valituslautakunta julisti YVA:n pätemättömäksi, mikä vahvisti paikallisyhteisön epäilyt epäoikeudenmukaisista ja epädemokraattisista prosesseista, joissa alueviranomaiset eivät vaikuttaneet puolueettomilta.
 - Polarisoituneisuus kasvoi, koska Ulvemosenin vastustajat konsultoivat niitä, jotka olivat taistelleet naapurissa sijaitsevaa ja sitä edeltävää Ovnbølin tuulivoimahanketta vastaan.
- Epäluottamus kasvoi lupaprosessin aikana, mikä johti syytöksiin salaliitosta ja salaliittoteorioihin. Se johti myös muutoin tunnustetun YVA:n heikentämiseen, mikä on ongelmallista.
- Epäluottamus prosessia kohtaan ilmeni syytöksinä salatusta tiedosta ja epädemokraattisesta prosessista, jossa pääoman edut ohittivat paikalliset sosiaaliset arvot.

Borch, K., Kirkegaard, J. K., & Nyborg, S. (2023). Three Wind Farm Developments, Three Different Planning Difficulties: Cases from Denmark. *Energies*, 16(12), 4662. <https://doi.org/10.3390/en16124662>

Tehtävä

- Etsi lisätietoa ryhmässä ja tee kalvo, joka esitetään muille (5 min)
 - Mitä oli suunniteltu (koko, teho tms.)
 - Miten näitä projekteja perusteltiin?
 - Miksi nämä projektit keskeytyivät?
 - Löydätkö tietoa miten paikallinen yhteisö otettiin mukaan?
 - Pystytekö näkemään, miten nämä projektit olisi voineet olla mahdollisia ja onnistuneita, ts. mitä olisi pitänyt tehdä toisin?
- Aurinkopuistot:
 - Brampley, Hampshire, UK
 - Coventry, West Midlands, UK
 - Malton, North Yorkshire, UK
 - Hatton, Lincolnshire, UK
 - Sittinbourne, Kent, UK
 - Maiden Newton, Dorset, UK
 - Hustwaite, North Yorkshire, UK
 - Shrewsbury, Shropshire, UK
 - Middleton, County Cork, Ireland
 - Wuruma Dam, Queensland, Australia
 - Valais Canton, Switzerland